

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

275

VALENTINA JURAVLIOVA

FĂURITORUL ATLANTIDEI

275

NIKITA RAZGAVOROV

MISTERIOSUL VIZITATOR

Colecția
„POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XII
1 mai 1966

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Prezentarea grafică: CORNEL DANELIUC

VALENTINA JURAVLIOVA *

FĂURITORUL ATLANTIDEI

Vîntul mînă pe deasupra oceanului valurile cenuşii ale norilor. Norii se tîrăsc jos de tot, atingînd catargele navelor, se învălmăşesc cu fumul vulcanului şi dispar în zare.

Undeva, lateral, se află Atlantida. Nu se vede din hubloul cabinei. Dar în răstimpuri se aude un bubuit nefiresc de prelung ; e vulcanul în acţiune. Torentele de lavă se prăvălesc în ocean şi perdeaua de vapori, fum şi cenuşă sfîrtecată de fulgere ascunde vederii Atlantida.

„Irkutsk" a încercat în două rînduri să se apropie de insulă şi de fiecare dată fără succes. Trebuie să aşteptăm. Erupţia va înceta, lava se va solidifica şi vîntul va împrăştia norii de cenuşă. Deocamdată însă trebuie să aşteptăm.

Mă plimb încoace şi încolo prin cabină şi-mi amintesc totul.

S-a întîmplat acum trei luni. De dimineaţă soarele a răsărit purpuriu, difuz. Uraganul s-a dezlănţuit pe la prînz. „Dingo" se scufundase la o adîncime de 150 de metri. Aici agitaţia valurilor nu se simţea aproape de loc. Abia acum am înţeles de ce Zavitaev prefera să facă lucrurile cele mai importante în submarinul mic şi neîncăpător, şi nu pe bordul vasului de linie „Irkutsk", baza principală a expediţiei.

În camera-ecluză se făceau pregătiri pentru coborîrea celor doi roboţi-scafandri care ne mai rămăseseră. Nu mă îndoiam că aveam să-i pierdem şi pe ei, ca şi pe ceilalţi şase. Dar pe mine nu mă întreba nimeni.

M-am strecurat în compartimentul de la pupă, care ne servea de salon. Revzin stătea la o măsuţă metalică. În ajun ne înţeleseserăm să-i mai citesc cîteva capitole din manuscrisul romanului.

Ştiam bine că nu voi termina niciodată romanul acesta. După întîlnirea cu Zavitaev s-au schimbat multe. Începusem să mă îndoiesc de existenţa Atlantidei. Dar nu mă gîndeam la roman. Pur şi simplu Revzin ştia să asculte, şi asta e o mare artă ; în orice caz, din punctul de vedere al scriitorului.

Revzin era aproape de două ori mai în vîrstă decît mine. Semăna uimitor cu un şef de echipaj de pe vremuri. Avea tot ceea

* Vezi şi Colecţia nr. 99, 112, 123, 141, 212—214.

ce se obişnuieşte să se arate în astfel de cazuri pe ecranele cinematografelor: un corp masiv şi greu, nişte pumni colosali, o bărbie pătrată, mişcările lente. Dar ochii lui ştergeau îndată această impresie. Puţin vicleni, veseli şi blînzi, inteligenţi, privind dincolo de cuvinte, ochii aceştia îl dădeau în vileag pe adevăratul Revzin — un inginer talentat, un om cu o inteligenţă sclipitoare, înzestrat cu o cultură oarecum demodată, dar aleasă.

Mă aştepta.

— Zavitaev pregăteşte roboţii? m-a întrebat. Auzindu-mi răspunsul, s-a strîmbat. O să-i piardă...

Aşa credeam şi eu, dar mă interesa părerea unui specialist.

— De ce, Pavel Danilici? l-am întrebat.

A strîns din umeri:

— Asta-i automatica!

Rostise cuvintele acestea pe un ton nu tocmai aprobativ.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că roboţii sînt dirijaţi prin ultrasunete. Or, atunci cînd robotul pătrunde adînc în craterul vulcanului... ştii ce se întîmplă? Unda acustică se izbeşte de stîncă şi dirijarea nu se mai poate face bine.

— Dar roboţii au şi un sistem de dirijare independent, cibernetic.

Revzin a dat din mînă:

— Toată maşinăria asta cibernetică funcţionează în ultimă instanţă după un program întocmit de om. Omul însă nu ştie aproape nimic despre marile adîncimi. De aceea şi maşina se orientează prost. Dacă, bunăoară, îi iese înainte un balaur..., a zis rîzînd.

— Şi dumneata crezi una ca asta?

— Sînt scafandru! După tonul cu care mi-a răspuns, mi-am dat seama că o credea. O vreme am rămas tăcuţi. Ei hai, a zis apoi Revzin, citeşte.

Am deschis manuscrisul.

★

Capitolele acestea le-am scris aproape cu doi ani în urmă. Pe-atunci se purta o discuţie cu privire la locul unde se afla insula scufundată. Cei mai mulţi savanţi plasau Atlantida dincolo de Strîmtoarea Gibraltar, în Oceanul Atlantic. Potrivit unei alte ipoteze, Atlantida se afla în partea răsăriteană a Mării Mediterane. Versiunea aceasta a lansat-o pentru prima oară, la mijlocul secolului trecut, savantul rus Norov, care a observat că în scrierile autorilor greci şi romani noţiunile de „Atlant“ şi „Atlantia“ sînt legate tocmai de partea răsăriteană a Mării Mediterane.

Cercetînd diferite materiale care aveau într-un fel sau altul vreo contingenţă cu Atlantida, mi-a atras atenţia un amănunt care pleda în favoarea lui Norov şi a adepţilor săi. Dacă e să dăm crezare legendei povestite de Platon, atlanţii intenţionau să cucerească Grecia şi Egiptul. O insulă aflată în partea de răsărit a Mării Mediterane se învecinează cu amîndouă aceste ţări, aşa că un astfel de război apare pe deplin verosimil. Dacă însă Atlantida se afla dincolo de Gibraltar, e greu să admitem că atlanţii au pornit războiul cu Grecia fără să fi cucerit mai întîi Spania, Italia şi

litoralul nord-vestic al Africii. Dar în acest caz, pieirea Atlantidei n-ar fi însemnat și pieirea statului atlanților. Statul acesta n-ar fi putut să dispară fără urmă dacă oștile lui ar fi mers de la Gibraltar pînă în Grecia. De aceea, e mai logic să presupunem că Atlantida era o insulă relativ mică, aflată aproape de țărmurile Greciei și Egiptului. Se prea poate ca insula Creta din zilele noastre să fi fost o parte a Atlantidei scufundate cîndva.

Pe această presupunere se baza și romanul meu. Scriam lesne și aș fi terminat de mult cartea dacă nu mă întîlneam cu Zavitaev. Am venit la el să-l consult într-o chestiune pur tehnică și am plecat perfect conștientă că această carte e inutilă.

Zavitaev nu credea în Atlantida și eu n-am putut să-i dovedesc nimic. M-a combătut cu o măiestrie surprinzătoare. A pus față în față ambele ipoteze și le-a desființat pe fiecare cu concluziile ce decurgeau din cealaltă. „Gîndește-te, mi-a spus, adepții ipotezei atlantice invocă acest argument : capitala Atlantidei descrisă de Platon seamănă cu orașul Tenohtitlan al aztecilor ; de-aici se trage concluzia că aztecii i-au imitat pe atlanți. Dumneata susții că Atlantida seamăna ca două picături de apă cu Knossa, capitala regelui Minos al Cretei, dezgropată de arheologi. Cine are dreptate ? Și unii și alții. Asta e ! Atlantida descrisă de Platon se aseamănă cu orice oraș din acea epocă. Asta dovedește cel mai bine că Atlantida e un mit. Așa încît căutarea ei e inutilă. Dar un astfel de oraș poate fi creat".

Țin minte că în primul moment m-a mirat foarte mult cuvîntul „creat". Mi s-a părut chiar că Zavitaev nu s-a exprimat bine. Dar el se gîndea într-adevăr la crearea unei Atlantide !

Acum ideea lui Zavitaev îmi apare perfect logică. Atunci însă am rămas uluită. Am încercat chiar să ridic obiecții. Zavitaev zîmbea. Eu nu știam că proiectul lui fusese deja aprobat...

De ce nu-mi venea să cred ? Greu de spus. Chiar și în secolul nostru neobișnuit, ideea lui Zavitaev era prea din cale-afară de surprinzătoare și de îndrăzneață. Zavitaev propunea să facă insule artificiale pe calea erupției dirijate a vulcanilor.

Atunci cînd erup vulcanii submarini, uneori se formează într-adevăr mici insule. Știam asta. Dar Zavitaev mergea mult mai departe. El spunea că în principiu e posibil să se provoace o scurgere a magmei în orice punct al oceanului și propunea o metodă de calcul care, după părerea lui, făcea să se prevadă proporțiile și rezultatele erupției. Zavitaev vorbea despre noi porturi în ocean, despre istmuri artificiale (de exemplu, în Strîmtoarea Behring, între Asia și America). Mai mult decît atît, el avea în vedere modificarea climei prin formarea unor bariere de protecție care să devieze curenții reci. În sfîrșit, el prevedea, în condiții climaterice prielnice, amenajarea unor noi teritorii.

Ne-am despărțit în seara aceea fără să fi căzut de acord. Dar să mă mai întorc la roman nu puteam. Problema căutării legendarei Atlantide pălise înaintea ideii cutezătoare a lui Zavitaev. De altfel, Zavitaev mi-a spus încă pe atunci că primei insule artificiale îi va da numele de Atlantida...

Nu era ușor să renunț la romanul aproape gata scris. Am încercat să întorc altfel subiectul, dar n-am izbutit să fac nimic. Am

încercat să introduc alți eroi, și în primul rînd pe Zavitaev însuși, dar tot degeaba. Atunci am abandonat manuscrisul timp de aproape doi ani. Pe urmă m-a căutat Zavitaev. M-a convins repede. În aceeași zi am luat avionul spre Vladivostok. În ziua următoare eram pe bordul lui „Dingo". Manuscrisul l-am luat totuși cu mine...

★

— Mda, a zis Revzin cînd am sfîrșit de citit capitolul. Apoi: Ia spune-mi, ce fel de scafandre poartă eroii dumitale porniți în căutarea Atlantidei?

— Scafandre superdurabile.

— Super... cum?

— Superdurabile, am repetat.

Revzin a rîs:

— Uite, asta e! Dumitale ți se pare că e destul să adaugi cuvîntul „super" și totul se explică. Ce de-a „super"-uri mai sînt și în povestirile fantastice din zilele noastre! Superrapide, superputernice, superdurabile...

— Deranjez?

Nici n-am băgat de seamă cînd a intrat Zavitaev. Stătea la ușă cu mîinile vîrîte adînc în buzunarele pantalonilor și se uita la noi cu o privire ironică.

— Roboții se apropie de craterul vulcanului, zise el încet. Dacă eterna dispută nu are de suferit...

— Cîtuși de puțin, a răspuns Revzin.

Am trecut în compartimentul vecin. Aici se aflau aparatele de dirijare a roboților-scafandri. Pe un ecran îngust se profila o rază puternică, legănîndu-se uniform; era un teleemițător, fixat de unul dintre roboți. Viteza de coborîre era mare și nu puteam desluși peștii care nimereau în raza de lumină.

— Pînă la crater au mai rămas trei sute de metri, zise operatorul de la tabloul de comandă.

Era un tînăr de vreo nouăsprezece ani. Pe chipul său se citea tulburarea. De altfel cu toții aveam emoții. Planul minuțios elaborat de Zavitaev era în pericol.

★

Aici va trebui să spun cîteva cuvinte despre situația care se crease.

Scoarța Pămîntului e mult mai subțire sub apa oceanului. Iată de ce alegerea fundului oceanic pentru prima erupție artificială era pe deplin justificată. Dar Zavitaev a făcut și pasul următor: el a hotărît să lucreze înăuntrul craterului unui vulcan submarin stins. Asta scurta drumul spre magmă.

În Oceanul Pacific există mulți vulcani submarini vechi. După îndelungi cercetări, Zavitaev a ales unul dintre ei, pe care l-a numit Pluton. În acest loc oceanul avea o adîncime de cinci kilometri. Pluton era înalt de aproape doi kilometri. Coșul vulcanic, umplut cu apă, cobora pînă la o adîncime de opt kilometri, deci ajungea cu șase kilometri mai jos de fundul oceanului. Într-un an și jumătate, instalațiile automate de foraj, montate de roboții-scafandri, au mai forat alți șapte kilometri. Restul trebuia să-l facă o explozie dirijată. Pregătirile pentru explozie erau pe sfîrșite, cînd s-a întîmplat accidentul cu prima pereche de roboți. Au

fost coborîţi alţi doi, dar şi aceştia s-au pierdut. Apoi încă doi... Acum se apropiau de craterul lui Pluton ultimii doi roboţi. Alţii nu se mai aflau nici pe submarin şi nici la bază.

Raza de pe ecranul televizorului se propti în creasta întunecată a lui Pluton. Abia acum am observat într-un colţ al ecranului contururile difuze ale celuilalt robot. Cobora în crater. Semăna cu o caracatiţă ; avea corpul sferic, cu patru lentile care-i slujeau drept ochi şi cu cinci tentacule metalice flexibile.

— Deşi au pătruns în crater, roboţii continuă să fie dirijaţi, spuse Revzin şi apoi întrebă : de ce ?

— Sîntem în legătură prin fir direct, răspunse Zavitaev. De data aceasta o să vedem ce se întîmplă cu ei. Încreţindu-şi fruntea, Zavitaev se uita la ecranul televizorului. Era calm.

— S-a întîmplat ceva cu numărul şapte ! exclamă operatorul.

Pe tabloul de comandă clipiră becurile de semnalizare. M-am aplecat deasupra ecranului. Se vedea cum robotul (a cărui imagine se mărea cu repeziciune) se legăna şi-şi agita febril tentaculele metalice.

— Măriţi viteza de coborîre a numărului opt, spuse încet Revzin. Poate izbutesc să se strecoare.

— Nu (Zavitaev se uita atent la ecran). Trebuie să ştim ce s-a întîmplat. Asta ne interesează înainte de toate.

Pe ecran se petrecea ceva ciudat. Robotul care dădea disperat din tentacule se lupta cu cineva. Era ceva ca un dans fantastic... Desluşeam bine cele mai mici detalii ale robotului, vedeam distinct şi pereţii stîncoşi ai craterului, dar acela care atacase aparatul rămînea nevăzut. Probabil că făptura aceea invizibilă se deplasa cu o viteză colosală, pentru că robotul se zbătea într-o parte şi într-alta, repezindu-şi tenaculele cînd în sus, cînd în jos.

Maşina lupta cu îndîrjire pentru existenţa ei, şi această luptă avea în ea ceva tragic.

— Aprinde lanternele ultraviolete, ordonă Zavitaev.

— Legătura cu numărul şapte s-a pierdut, anunţă operatorul.

— Atunci la celălalt ! spuse repede Zavitaev.

Aproape în aceeaşi clipă am văzut apărînd pe ecran trei bizare siluete luminoase. Nu le-am putut desluşi bine. Una dintre ele a acoperit ecranul, imaginea s-a clătinat brusc şi ecranul s-a stins.

— Atît a fost ! spuse încet Revzin. Lighioanele astea l-au atacat pe numărul opt.

Zavitaev declară :

— Aşteptăm vreo patruzeci de minute. Dacă roboţii izbutesc să se smulgă, au să iasă la suprafaţă... Pregăteşte scafandrele, Pavel Danilovici.

— Eşti gata să rişti ?

— Da. Cu roboţii nu mai e nimic de făcut. Trebuie să intervină omul.

Vocea lui Zavitaev venea de undeva de departe. Pierdusem senzaţia realului. Totul se petrecuse mult prea repede.

— Cobor singur, spuse după un răstimp Zavitaev. Va fi o recunoaştere. Dacă reuşesc să ajung la fundul craterului, voi semnaliza. Atunci să vină toţi... toţi cei care pot şi care vor. Singur n-am să pot face faţă.

— E-n regulă, se învoi Revzin. Apoi, după ce-și consultă ceasul : Peste douăzeci de minute scafandrele vor fi gata.

★

M-am dus cu Revzin, pentru că nu voiam să-l stingheresc pe Zavitaev.

Scafandrele lui Revzin stăteau atîrnate într-un dulap. Erau niște salopete negre, cu căștile cilindrice, rotunjite în vîrf. Aparatele de respirație, vîrîte în burdufuri, stăteau separat, în niște rafturi.

Revzin își văzu de lucru cu scafandrele. După vreo cincisprezece minute se uită la mine cu coada ochiului și mă întrebă :

— Care va să zică în romanul dumitale scafandrele sînt superdurabile ?

— Super ! i-am răspuns înveselită.

— Vezi, dumneata ai scris în roman „scafandre superdurabile" și cu asta ai impresia că ai spus totul. Pentru mine, însă, scafandrele sînt tot așa de superbe ca și statuile lui Michelangelo, ca pînzele lui Repin sau ca muzica lui Beethoven. Țin minte și acum ziua cînd am luat pentru prima oară în mînă un scafandru. Era o veche mască japoneză. Apoi am coborît sub apă în diferite scafandre, am proiectat eu însumi scafandre și chiar îmi închipuiam că știu și înțeleg totul despre ele. Și iată că într-o bună zi a apărut Zavitaev. A venit la mine, la biroul de proiectări, și mi-a spus : „E nevoie de un scafandru pentru coborîrea la adîncimea de douăzeci de kilometri". I-am spus, zîmbind ironic, că, din păcate, adîncimea maximă a oceanului nu trece de unsprezece kilometri. A ridicat din umeri : „Asta n-are importanță. Noi vom coborî în craterele vulcanilor submarini". Nu știam încă de ce trebuiau ei să coboare în aceste cratere, dar l-am crezut pe Zavitaev de la primele cuvinte. Drace, nimeni înaintea lui nu s-a gîndit că cea mai mare adîncime nu e în depresiunile oceanelor, ci în craterul vulcanilor submarini stinși !... Scafandrele astea — am lucrat la ele trei ani — îmi amintesc nu știu cum de Zavitaev însuși... Poate prin cutezanța lor. Ia pune mîna și dumneata...

Nu sînt specialistă în scafandre, dar m-a uimit faptul că salopetele erau subțiri și elastice. Scafandrele de mare adîncime sînt totdeauna dure, cu un înveliș blindat. Sînt, desigur, și scafandre moi, în care presiunea apei se echilibrează cu presiunea aerului ; la o sută de metri adîncime — zece atmosfere. În aceste condiții chiar și omul cel mai rezistent nu poate sta decît cîteva minute... Ei bine, scafandrele astea destinate pentru o coborîre la douăzeci de kilometri (două mii de atmosfere !) erau mai moi decît cele mai obișnuite hidrocostume...

— Nu, scafandrul nu e moale, zise Revzin, satisfăcut de efectul produs. Mai exact, este și nu este moale. Cu cît pătrunde mai adînc, cu atît devine mai dur. Chestiunea e mai simplă decît îți poți închipui. Învelișul se compune din două straturi. La exterior e din plastic, deci durabil și bun izolant. La interior e metalic. De fapt e din staniol, dar dintr-un staniol dur. În timpul coborîrii, staniolul se încarcă cu electricitate, cu curent pozitiv de la un generator electrostatic. Sarcinile cu același semn se resping. Fiecare sector al învelișului caută să respingă sectorul opus. Asta în

locul presiunii interioare a aerului. Iar sarcinile statice nu-i dăunează omului...

Era cît se poate de simplu. Un singur lucru m-a pus pe gînduri — motorul. Era alcătuit dintr-un sistem de electromagneți care puneau în mișcare oscilatorie o paletă metalică flexibilă, asemănătoare aripioarei de pe spate sau cozii unui pește.

— Natura e un bun constructor, urmă Revzin. Nu degeaba a înzestrat ea peștii cu aripioare din astea. Cu o asemenea jucărie la scafandru poți atinge o viteză pînă la zece noduri...

Zbîrnîitul telefonului îl opri să-și sfîrșească vorba. Telefona Zavitaev ; eram așteptați în camera-ecluză.

★

Aici, în afară de Zavitaev, se mai aflau Samarin, căpitanul lui „Dingo", Ermakov, ajutorul lui Revzin, și Gorodețki, unul dintre colaboratorii lui Zavitaev.

Intre timp, Zavitaev chibzuise de bună seamă totul pînă în cele mai mici amănunte. Dădea dispoziții uluitor de precise și lapidare.

— Nu iau cu mine teleemițătorul, zise întorcîndu-se spre căpitan. Vom menține însă legătura prin hidrotelefon.

— Am coborît o cameră de televiziune, îl informă Samarin. Vă vom observa... pînă la crater.

— Bine, dădu din cap Zavitaev. În cazul acesta sîntem gata... Dă-mi scafandrul, Pavel Danilovici.

Revzin și Ermakov aduseră scafandrul. M-am uitat la Zavitaev cum își punea salopeta neagră. Fără îndoială că înfrunta un mare risc ; dispariția roboților nu se datora unei simple întîmplări. Dar nici Zavitaev și nici cei care-i dădeau acum o mînă de ajutor nu pomeniră nimic de primejdie.

Ermakov fixă pe pieptul lui Zavitaev aparatul de respirat. Revzin îi dădu ranița cu paleta aceea metalică ; în raniță se aflau generatorul electrostatic și acumulatoarele. Spre mirarea mea a mai apărut un accesoriu al scafandrului de care nu știam. Era un mic balon de culoare portocalie, pe care Ermakov îl atașă la aparatul de respirat. De la balon porneau două furtunuri metalice flexibile, prevăzute cu... pistoale. Erau niște pistoale de model vechi, aș zice de operetă, cu țevi lungi, răsfrînte la capăt.

Revzin îi întinse lui Zavitaev casca.

— Stai puțin, spuse Zavitaev și se întoarse spre mine. Uite ce e ; cînd am să ajung la fundul craterului, mă va urma cel de-al doilea grup. N-am nimic împotrivă dacă cu grupul acesta ai să mergi și dumneata.

Era ceva atît de surprinzător, încît n-am putut să-i răspund nimic.

— Nu mă pricep la literatură, urmă Zavitaev, dar cred că poți să scrii ceva ca lumea numai după ce vezi cu propriii tăi ochi...

Revzin îl ajută să-și pună casca.

★

La postul central al submarinului era întuneric și înghesuială. Lumina fusese stinsă ca să se poată vedea imaginea de pe ecranul televizorului.

Zavitaev cobora aproape vertical. Raza reflectorului de la pieptul său şi fasciculele de lumină aruncate de farurile teleemiţătorului străpungeau anevoie bezna adîncă. Viteza de coborîre era atît de mare, încît teleemiţătorul susţinut de cabluri şi echipat cu un motor de manevră abia se ţinea după Zavitaev.

În linişte din jur bîzii difuzorul şi se auzi limpede vocea calmă a lui Zavitaev :

— Adîncimea doi kilometri. Scafandrul funcţionează excelent. Cum mă auziţi ?

Gorodeţiki se grăbi să răspundă :

— Vă auzim bine. Numai vizibilitatea e cam proastă. Telecamera se agită. Aţi găsit ceva interesant ?

Zavitaev răspunse cu întîrziere, rîzînd :

— Din fericire, încă n-am găsit nimic — nici calmari, nici rechini...

Din nou se instăpîni tăcerea. După vreo trei minute, Revzin se aplecă deasupra ecranului şi zise cu glas răguşit :

— Ei, uite şi rechinii ! Aprindeţi farurile laterale ale telecamerei ; avertizaţi-l pe Zavitaev.

Pe ecran se aprinseră două raze late. Am văzut rechinii. Erau vreo cinci. Se roteau în jurul telecamerei. L-am întrebat pe Revzin dacă nu se poate întreprinde ceva. A clătinat din cap :

— Nu e nici un pericol. Trebuia numai să-l avertizăm pe Zavitaev.

Între timp, cîrdul de rechini lăsase telecamera şi se precipitase în jos, spre Zavitaev. Erau mai mulţi decît crezusem : nouă. Spre mirarea mea, Zavitaev nici nu încerca să scape de urmărirea rechinilor. Încetini şi apoi opri coborîrea şi se întoarse spre ei. Ţinea în mîini cele două pistoale. Rechinii strîngeau cercul din jurul său. Deodată (a fost atît de surprinzător, încît m-am tras înapoi de la ecran), nişte explozii puternice sfîşiară întunericul. Razele reflectoarelor păliră. Pe ecran se agitară umbre negre. Urmară alte şi alte explozii.

Cînd ochii mi s-au obişnuit iar cu semiobscuritatea, am văzut că totul s-a sfîrşit. Zavitaev continua coborîrea. Rechinii dispăruseră.

— Ei drăcie ! exclamă Samarin. Ce-i asta ?

— V-a plăcut ? întrebă Revzin. Sînt nişte pistoale cu efect electrohidraulic. Aruncă un jet lichid la o presiune de mii de atmosfere, care poate străpunge o placă de oţel. Pe deasupra, lichidul ia foc în apă...

Pe ecran se vedea acum creştetul crenelat al lui Pluton. Aproape fără a încetini viteza, Zavitaev descrise un cerc pe deasupra craterului şi dispăru în el.

— Să mergem în cabine, zise Revzin, întorcîndu-se spre mine. Coborîrea lui Zavitaev va dura mai mult de-o oră...

★

Am intrat în cabina mea, un cotlon prăpădit, care putea fi numit cabină numai din respect pentru terminologia maritimă. Şedeam culcată în întuneric, atentă la glasurile de-afară. De două ori a trecut cineva pe lîngă cabina mea. Mi se tot părea că are să intre Revzin şi are să-mi spună ceva îngrozitor, ireparabil.

Mi-a întrerupt firul gîndurilor Ermakov. Stătea pe sălița strîmtă și la intervale egale bătea în ușa deschisă. Am sărit din pat și am aprins lumina. Mi se părea că a trecut foarte mult timp; evenimentele își pierduseră din intensitate.

— Totul merge bine, Piotr Nikolaevici? l-am întrebat.

— Da, mi-a răspuns el scurt.

În camera-ecluză, cinci oameni își puneau scafandrele. Asta m-a readus îndată la realitate.

— Coborim, îmi spuse Revzin, uitîndu-se undeva pe lîngă mine.

— Dumneata poți să te uiți la televizor, se grăbi să intervină Gorodețki.

Revzin pufni nemulțumit. Mi-am dat seama că între ei avusese loc o discuție înainte de venirea mea.

— Șeful expediției mi-a permis să merg și eu, am zis.

— E periculos, să știți... începu Gorodețki.

— Pune-ți salopeta, îl întrerupse Revzin, adresîndu-mi-se. Las' că n-o să se întîmple nimic. Dacă mergem cu toții...

★

Eram cu toții șase: Revzin, Samarin, Gorodețki, doi matrozi de pe „Dingo" și eu.

Razele reflectoarelor ne-o luau înainte cu vreo douăzeci de metri, sfredelind un tunel îngust, galben. În jur era întuneric beznă, și bezna asta prindea viață doar în răstimpuri, cînd străbăteam norii de plancton.

Însoțitorii mei se strînseră în grup compact, făcură cerc în jurul meu și își pregătiră pistoalele...

Măsurătorul de adîncime, prins de braț, arăta cinci mii de metri. M-a cuprins neliniștea, și apoi teama. Regretam că n-am rămas pe bordul lui „Dingo".

Coborîrea părea nesfîrșit de lungă. Încetul cu încetul, teama s-a mai potolit, apoi a dispărut cu totul. M-am uitat la ceas: părăsiserăm submarinul de mai bine de-o oră. Mai aveam de străbătut ultimii kilometri. Intraserăm în craterul vulcanului și acum coboram în puțul îngust, forat de automate.

— Cum te simți? auzii aproape de tot vocea lui Revzin. Nu regreți că ești cu noi?

— Nu vă e teamă? întrebă îndată Gorodețki.

— Ba da, am mărturisit. Dar acum începe să-mi treacă...

— Fiți pe pace c-o să vă apuce iar, mă asigură vesel Gorodețki, și toți izbucniră în rîs.

— Jos e lumină, spuse unul dintre matrozi. Probabil e șeful.

Într-adevăr, în întîmpinarea noastră venea Zavitaev. Încă de departe, de la vreo sută de metri, ordonă prin telefon:

— Doi rămîn aici. În caz de pericol, dați alarma. Ceilalți merg jos cu mine!

Am rămas eu și cu Revzin. Jos (pînă la fundul puțului erau cam 150 de metri) se agitau niște luminițe; acolo se făceau pregătiri pentru explozie.

După o vreme, Revzin spuse (am surprins în vocea lui o notă de îngrijorare):

— Scafandrul este construit să rămînă sub apă șase ore. Am coborît timp de o oră și jumătate, și tot atîta ne trebuie pentru a reveni la suprafață. Afară de asta, Zavitaev a părăsit submarinul aproape cu două ore înaintea noastră. Așa că peste vreo treizeci de minute va trebui s-o pornim înapoi...

★

Am conectat receptorul acustic exterior și ascultam oceanul. Chiar și aici, la adîncimea asta colosală de aproape douăzeci de kilometri, exista viață ! Auzeam zgomote dintre cele mai felurite.

M-am gîndit că omenirea începe cucerirea adîncurilor cu o foarte mare întîrziere. De ce ? Labele de gîscă, masca, tubul de respirat ar fi putut fi inventate încă pe vremea faraonilor ! Hidrocostumul echipat cu baloane de oxigen a apărut cu o întîrziere de cel puțin o jumătate de secol. Scafandrele dure nu s-au perfecționat aproape de loc în decursul unui secol. Batisfera și batiscaful ar fi putut fi construite încă la mijlocul secolului trecut...

Năzuim spre planetele îndepărtate : băieții visează aproape toți zboruri cosmice. Dar în imediata noastră apropiere se află o uriașă lume neexplorată. Aici găsești de toate : o viață aparte, taine nedezlegate, primejdii de moarte, bogății inepuizabile. Și mai există aici o frumusețe nemaivăzută.

În aceste locuri, totul aparține viitorului. Vor apărea și aici primii hidronauți și va fi făcută prima călătorie în jurul lumii pe fundul oceanului...

★

— Pornește motorul ! Revzin mă zgîlțîia cu amîndouă mîinile de umăr. Vin ai noștri. Sus ! Sus !

Am mutat maneta de conectare, în spatele meu s-a pus în mișcare paleta și din momentul acela timpul a pornit-o înainte vertiginos. Urcam cu viteză maximă. Conectat la acumulatoarele de rezervă, așa cum ordonase Zavitaev, motorul lucra în regim forțat.

Razele reflectoarelor noastre alcătuiau un snop mare și puternic de lumină. Afară de asta, Zavitaev și Revzin erau echipați cu niște puternice lămpi ultraviolete. Nu ne stătea în cale nimeni și nici n-ar fi cutezat nimeni să ne ațină drumul. Așa credeam eu atunci. Dar a trecut (aș zice : a zburat) mai puțin de o oră, cînd ne-au ieșit în cale făpturile acelea care-i atacaseră pe roboți.

Asta s-a întîmplat la o adîncime ceva mai mare de trei kilometri. Pînă la ieșirea din crater mai rămăseseră vreo două sute de metri. Urcam tot cu viteza maximă, cînd deodată înaintea mea (Zavitaev și Samarin se aflau cu vreo treizeci de metri mai sus) au țîșnit niște jerbe orbitoare de foc. Mi-am oprit îndată motorașul. În telefon bubui glasul lui Samarin :

— Acolo sus... sînt ăia... Am observat doi.

— Sînt mai mulți, îl corectă Zavitaev. Se ascund în alge. Toată lumea coboară. Luați-o spre dreapta, spre ieșindul acela din stîncă... Ei drace !

Din nou țîșniră cîteva jerbe de foc. Și atunci i-am văzut pe cei care ne atacaseră. La drept vorbind nu i-am văzut, pentru că nici nu puteau fi văzuți. Erau transparenți și deci aproape invizibili. Dar în lumina razelor ultraviolete se vedea ceva fluorescent

înăuntrul acestor făpturi. „Înăuntru" e, de asemenea, o noţiune convenţională. La început mi-am zis că se vede un schelet din oase sau din cartilaje. Acum înclin să cred că reflexele acelea fluorescente veneau de la o cuirasă transparentă. În orice caz, aceste reflexe aveau o formă asemănătoare cu aceea a unui păianjen cu şase colosale membre articulate. Zic păianjen şi nu crab, pentru că mişcările acestor făpturi erau neînchipuit de uşoare şi repezi. Dacă aceşti stranii „păianjeni" s-ar fi deplasat mai încet, poate că i-aş fi putut distinge mai bine, pentru că, desigur, nu erau chiar cu totul transparenţi. Dar ei treceau pe deasupra noastră vertiginos. Era ceva ca zborul unor uriaşe păsări de pradă.

Ne apăram cu pistoalele electrohidraulice. Păianjenii se retrăgeau între alge, apoi se năpusteau iar asupra noastră. Se pare că nu ştiau de frică. Îi oprea numai focul. La început erau trei sau patru, apoi au mai apărut şi alţii. Am numărat opt şi pe urmă am pierdut socoteala.

— Stăm prost, zise gîfîind Revzin. Dacă ne mai ţin aici vreo oră şi jumătate, ni se sfîrşeşte oxigenul.

Mi-am dat seama că se gîndea la Zavitaev, pentru că în scafandrele noastre era încă oxigen de ajuns.

— Va trebui să spargem încercuirea, îşi dădu cu părerea Samarin.

— Să nu ne grăbim, interveni Zavitaev. Nici nu ştim ce ne-or fi pregătind lighioanele astea. Nu putem să ne aruncăm asupra lor aşa, orbeşte.

Un nou atac al păienjenilor întrerupse discuţia. De data aceasta veneau asupră-ne ca un zid compact. Unul dintre ei s-a apropiat de mine şi am văzut desluşit sclipătul violet al labelor lui lungi. Am apăsat trăgacele ambelor pistoale. Perdeaua de foc i-a alungat pe păianjeni.

— Peste o oră se produce explozia, spuse Zavitaev. Începe erupţia. Pericolul care vine de aici e mai mare decît cel din partea dihăniilor.

Am întrebat dacă nu poate fi amînată ora exploziei.

— Nu, mi-a răspuns Zavitaev. Dispozitivul se va declanşa acţionat de un mecanism de ceasornic. Ca să mai coborîm din nou e prea tîrziu.

Urmă un răstimp de tăcere.

— Atenţie ! ne avertiză Zavitaev. Vin iarăşi... Ei drăcie ! Ce se petrece acolo ?

Sus se petrecea ceva de neînţeles. Păianjenii fantomatici se năpustiseră asupra altcuiva. În primul moment mi s-a părut că era o barcă răsturnată. Dar, cînd m-am uitat mai bine, mi-am dat seama că noul adversar al păianjenilor era o fiinţă vie. Corpul ei negru, lucind în razele reflectoarelor, semăna totuşi cu o barcă. Capul turtit avea nişte fălci uriaşe. Două perechi de aripi puternice făceau apa să spumege.

— Dacă se încaieră..., făcu Zavitaev.

S-au încăierat. Atunci am văzut şi noi cu ce armă luptau păianjenii. Nu se apropiau prea mult de adversarul lor. Nu. Se roteau în jurul său. La început nu ne-am putut da seama ce se în-

tîmplă. Dar foarte curînd mişcările fiinţei acelcia greoaie deveniră nu ştiu cum, ciudate, spasmodice.

— Îl înfăşoară cu ceva ! exclamă Gorodeţki.

Da, păianjenii îl înfăşurau repede pe adversarul lor cu nişte fire invizibile. Mi s-a părut că peste puţin totul se va sfîrşi. Dar se pare că adversarul păianjenilor avea o forţă cu adevărat colosală. S-a smucit o dată şi a rupt plasa nevăzută. Şi s-a şi năpustit asupra unui păianjen imprudent, înghiţindu-l...

Ceilalţi păianjeni au şovăit o clipă, apoi iar au format cercul. Reluau totul de la început.

— Am o idee, spuse deodată Samarin. Cît timp sînt ei ocupaţi, noi putem coborî. De pe „Dingo" va fi lansată o bombă de adîncime şi...

— Să ştii că ai dreptate ! îl întrerupse Zavitaev. Dă ordin !

Coboram foarte încet, căutînd să nu atragem atenţia păianjenilor. Dar sus lupta era în toi, şi păianjenii se pare că uitaseră de noi. Măsurătorul de adîncime arăta 4,5 kilometri cînd Zavitaev, după ce se sfătui cu căpitanul, ordonă să ne oprim. Ne-am adăpostit în crăpăturile craterului. Trebuia să aşteptăm.

În răstimpuri, Ermakov comunica imperturbabil : „Au lansat două bombe... Bombele au străbătut o distanţă de două sute de metri... trei sute... cinci sute..."

Ştiam că dacă lupta de sus se va sfîrşi înainte ca bombele să ajungă la crater păianjenii ar putea rămîne teferi. În acest caz va trebui să încercăm o străpungere. Dar pînă vom străbate noi vreo două sute de metri păianjenii au să ne lege cu firele lor nevăzute.

Ermakov număra impasibil : „Şapte sute... opt sute... o mie... o mie trei sute... o mie şase sute..." M-am uitat la ceas : încă o jumătate de oră de întîrziere şi Zavitaev nu va mai avea oxigen ca să urce la suprafaţă.

— Ai emoţii ?

Zavitaev stătea lîngă mine. Îi vedeam ochii zîmbitori. Avea o voce veselă, şugubeaţă.

— Ştii, mi-a venit o idee... Gîndeşte-te : e o prostie să forăm de sus în jos. De ce ? Acolo jos, sub scoarţa Pămîntului, sînt forţe uriaşe. Trebuie numai să le deschidem drumul. Să le stimulăm şi să le orientăm poate chiar numai cu ajutorul unor radiaţii sau al unor unde seismice. Puţul trebuie forat de sub scoarţa Pămîntului. Paradoxal, nu ? Ca tot ce e nou şi mare. Crezi că e într-adevăr paradoxal ?

Nu pricepeam nimic. Vedeam numai că Zavitaev găsise o idee. Era captivat de ea şi n-aştepta răspuns la întrebarea pe care o pusese. L-am întrebat dacă are oxigen de ajuns. S-a uitat la mine, a rămas o clipă pe gînduri, apoi a spus grav :

— Oxigen ? Respir la intervale... ca să fac economie. Văd că te ţii bine şi dumneata. Dacă ai să te saturi să tot scrii romane, vino la mine, în expediţie. Scafandru. Ce zici ? Abia acum o să începem cu adevărat. Ce idee ! Cum de nu mi-a venit mai înainte ?

În receptorul telefonului se auzi glasul tulburat (sau aşa mi s-a părut mie ?) al lui Ermakov.

— Trei kilometri... Bombele au nimerit exact în crater !

— Ascunde-te ! Zavitaev mă împingea spre stîncă.

În clipa următoare, sus, deasupra noastră, bubui o explozie. Abia am apucat să mă lipesc de stîncă, şi bubui o altă explozie. Apa clocotea, scafandrul vuia şi se izbea de bolovani. Am încercat să mă agăţ de colţurile stîncii.

— Înainte ! Acum — înainte !

Mi-am făcut vînt şi am pornit motorul. Zavitaev mă aştepta :

— Repede-repede ! Toată lumea după mine !...

Reflectoarele străpungeau cu greu apa tulbure. La trei-patru metri nu se vedea nimic. Urcam umăr la umăr, ţinînd pistoalele pregătite pentru orice eventualitate. Dar păianjenii se făcuseră nevăzuţi. Ieşirea din crater era liberă.

Douăzeci de minute mai tîrziu, cînd ne apropiam de submarin, am simţit apa zguduindu-se ; era ca şi cum cineva mi-ar fi dat brînci. Jos, în fundul puţului, explodase încărcătura atomică, deschizînd drum magmei...

De dimineaţă, vîntul goneşte nori cenuşii pe deasupra oceanului. În răstimpuri, norii coboară jos de tot, pînă la valuri. Spre nord, la o distanţă de doi kilometri (de pe puntea lui „Irkutsk" se vede departe) huruie vulcanul. Creştetul său, învăluit în fum, s-a ridicat deasupra apei. Asta s-a întîmplat la trei luni după ce a început erupţia. Noaptea, o geană sîngerie luminează oceanul. Ziua, vălătucii de vapori şi fum se ridică sus în tăriile cerului.

Erupţia continuă. Insula creşte mereu. În douăzeci şi patru de ore, suprafaţa ei sporeşte cu cinci mii de metri pătraţi. Zavitaev spune că erupţia va înceta peste o lună, nu mai devreme.

Stau pe puntea lui „Irkutsk". Vasul spintecă valurile cărora cenuşa le-a imprimat o nuanţă sumbră. Aerul e îmbibat de miros de pucioasă. Trebuie să cobor în cabină. Dar n-aş vrea să plec de pe punte. Stau şi mă uit la Atlantida pe care a făurit-o omul...

În româneşte de IGOR BLOCK

NIKITA RAZGAVOROV

s-a născut la Velikie Luki în 1920. A studiat la Universitatea din Moscova. Din 1949 este un permanent colaborator al revistei „Literaturnaia Gazeta". Cunoscut îndeosebi pentru traducerile sale din poezia franceză și belgiană, Razgavorov este pentru prima oară autorul unei lucrări de proză.

Misteriosul vizitator

„Iubesc lemnul şlefuit prin folosire, drumul făurit de paşii omului..."

F. JOLIOT-CURIE

„Gînduri despre valoarea umană a ştiinţei"

DIFICULTATEA INVENTĂRII DARURILOR

În acea noapte, doctorul Ber întîrzie în laboratorul său mai mult ca de obicei. Era frămîntat de o problemă care-i preocupa o dată pe an pe toţi marţienii căsătoriţi. A doua zi era aniversarea soţiei lui şi încă nu se decisese ce dar să-i facă. Anul trecut îi oferise o cutie de compas; toate instrumentele erau din nichel. Doctorul Ber sortase „Nichel din meteoritul 67, sectorul planetei Oro", „Nichel din colecţia Dithe", „Nichel din nebuloasa Assidede" şi reuşise astfel să stringă douăzeci şi două de nicheluri diferite, din toate colţurile Galaxiei. Bineînţeles nici o analiză fizică ori chimică nu putea diferenţia nichelul de pe Marte de celelalte, dar era plăcut să ştii că ai un compas lucrat dintr-un metal care înainte de a ajunge în mîinile tale a parcurs o adevărată călătorie prin Cosmos.

Anul acesta ar fi putut să-i dăruiască soției lui un raportor de aluminiu extras din enormul meteorit de 80 kg descoperit de el. Dacă i-ar grava pe raportor data descoperirii meteoritului?.

În cele mai diferite împrejurări doctorul recurgea ca la un bun amic la mașina electronică de calculat. De ce n-ar consulta-o și acum? Luă la întîmplare o bandă perforată și decise: dacă totalizatorul va da ca răspuns un număr a cărui ultimă cifră va fi cu soț sorții vor cădea pentru raportor, iar dacă va fi fără soț îi va dărui un minuscul meteorit, captat de curînd, pe care se putea distinge la microscop un minunat desen.

Mașina își îndeplini misiunea intr-o clipă, dar din păcate ultima cifră era zero. Doctorul privi cu dispreț sfătuitorul său electronic care-i propunea în mod evident să se hotărască singur în această problemă. De altfel, doctorul știa bine că nu va folosi sfatul mașinii, deoarece un dar făcut după povața altuia nu este, de fapt, un adevărat dar.

Doctorul Ber își scoase ochelarii, își trecu mîna peste fruntea obosită și-și porunci ferm să ia o hotărîre în viitoarele cinci minute. Decizia veni chiar mai repede. Ochelari?... Bineînțeles îi va dărui niște ochelari frumoși cu sticle extrase din meteoritul M-223. Nu-i plăcut să privești într-o pereche de sticle care au văzut atîtea în existența lor? Excelentă idee! Cît despre montură, ea va fi în întregime din aluminiu. Va fi un dar minunat!

Doctorul mai era la birou cînd se auziră la radio niște apeluri scurte care anunțau un comunicat urgent. Rareori se recurgea la meta-undele care cuplau automat toate receptoarele de pe Marte. Ce să fie la o oră atît de tîrzie? Doctorul ascultă cu încordare:

„Atențiune, atențiune!" se auzi în difuzor. „Aici laboratorul 602, la microfon academicianul Ar. Trec la deschiderea unui corp ceresc artificial captat de mine în careul 7 764. Toate microfoanele sînt cuplate, urmăriți emisiunea mea. Vorbesc din laboratorul 602. Aici academicianul Ar."

Doctorul Ber se apropie de instalația de radio. Dorea să afle mai exact ce se întîmplase. Un corp ceresc artificial? De ce nu semnalizase academicianul îndată ce s-a convins de originea artificială a meteoritului? De ce se hotărîse să-l ducă în laboratorul 602? De ce considera el necesar ca meteoritul artificial să fie deschis imediat? De ce s-a decis să facă singur acest lucru, fără ajutorul nimănui?

Aceste gînduri și întrebări au fost însă întrerupte de vocea emoționată a academicianului Ar, care se adresa celor de pe Marte:

„Dragi şi stimaţi marţieni, sînt fericit să salut, în numele meu personal şi în numele tuturor savanţilor şi al locuitorilor planetei noastre, pe cel dintîi vizitator care ne vine din Cosmos. Stimate oaspete, din felul cum priviţi bolţile acestui laborator am impresia că primirea noastră nu vi se pare destul de cordială. Îmi voi permite să fiu sincer cu dumneavoastră şi poate aşa vă voi risipi nedumeririle. Noi, marţienii, sîntem singurele fiinţe vii care locuim pe această planetă. Totuşi, trecutul nostru plin de războaie crude, cînd cuceririle ştiinţei au fost adesea utilizate pentru distrugerea vieţii, ne-au învăţat că nici fiinţele asemănătoare nouă nu trăiesc întotdeauna în pace şi înţelegere. Vă miraţi că am avut cele mai mari suspiciuni în legătură cu nava dumneavoastră cosmică, a cărei perfecţiune tehnică o salut? Într-adevăr m-am întrebat cu oarecare îngrijorare în ce scop şi de către cine a fost trimisă nava cu care aţi călătorit. Vă rog să mă credeţi însă că toţi locuitorii de pe Marte, ca şi mine, sînt fericiţi de venirea dumneavoastră. Vă aşteptăm cu emoţie răspunsul".

Nu urmă însă nici un răspuns. Se aşternu o tăcere grea. Doctorul Ber căzu pe gînduri.

ESTE „VENUS" PLANETA DRAGOSTEI?

„Mercur... Venus... Pămînt... Marte... Jupiter... Saturn... Uranus... Neptun... Pluton... Cine va lua primul cuvîntul? În fond, ordinea nu are mare importanţă. Să înceapă Jupiter — este cel mai mare şi mai greu".

Maestrul Kin, cercetător la Muzeul Meteoriţilor Extraordinari, imagina o povestire fantastică. Privi figurinele comice pe care le desena şi pe presupuşii delegaţi ai planetelor care în povestirea lui se întruniseră pentru a discuta unele probleme esenţiale ale sistemului solar.

Kin îşi imagina că în toate colţurile sistemului solar Venus era denumită, bineînţeles, în limbi diferite, planeta dragostei şi presupunea că această coincidenţă nu era accidentală, ci se datora faptului că locuitorii tuturor planetelor aveau o idee comună despre dragoste. Pe o astfel de bază comună delegaţii s-ar fi putut înţelege în orice problemă. Kin decisese ca în povestirea lui fantastică fiecare reprezentant al planetelor să facă o expunere asupra motivului pentru care în limba sa Venus este denumită planeta dragostei...

Lui Kin îi plăcea să scrie povestiri fantastice, deşi unii colegi îl cam dispreţuiau pentru aceasta, apreciind că un asemenea mod de a-ţi petrece timpul liber nu este compatibil cu munca ştiinţifică. Totuşi Kin continuase să scrie. Şi azi se simţea inspirat:

— Problema ne-a preocupat mult timp, luă cuvîntul în povestire jupiterianul. Nu înțelegeam de ce Venus are o strălucire atît de mare (de treisprezece ori mai mare decît Sirius). Era o enigmă. În cele din urmă am putut stabili că explicația constă în norii albi care înconjoară planeta ca un văl. De atunci Venus este pentru noi planeta dragostei, pentru că asemenea iubirii, strălucește cu atît mai puternic cu cît este mai greu de descoperit misterul ce-l ascunde.

— Voi explica rațiunile care ne-au făcut s-o numim pe Venus planeta dragostei, spuse timid plutonianul. Cum, din păcate, sîntem foarte depărtați de centru și ne găsim într-o periferie pierdută, am ignorat existența planetei Mercur și am considerat pe Venus cea mai apropiată de Soare. După cum știți, noi avem un climat destul de rece, chiar și vara temperatura nu se ridică peste zero absolut. Cercetînd-o pe Venus cu telescoape ultraputernice, ne-am minunat cît de bine este ea plasată din punct de vedere al căldurii și al luminii față de astrul central. Căldura, lumina, cine reprezintă mai bine decît aceste elemente sentimentul iubirii? Poate că ideea noastră plutonică despre dragoste vi se pare învechită, dar așa sîntem noi, plutonienii, care trăim în condiții climatice severe. Iată de ce am denumit planeta care trezea în noi astfel de asociații planeta dragostei.

Kin își reciti manuscrisul, făcu unele corectări, zîmbi la unele naivități și porni să-și imagineze ceea ce vor spune despre dragoste delegații planetei Venus însăși, dar chiar în acel moment se auziră semnale radiofonice și răsună comunicatul academicianului Ar.

Prima comunicare îl scoase din sărite pe Kin. Lovi cu pumnul masa de lucru, încît întreg sistemul solar imaginat cu figurine se cutremură. Mîna i se așeză pe planeta Mercur. (Dacă ar fi lovit însuși corpul ceresc, fără îndoială că sistemul solar ar fi rămas cu o planetă în minus.) Cu ce drept captase academicianul Ar acel meteorit? se întreba Kin.

— ...Trec la deschiderea corpului ceresc artificial..., răsună din nou vocea academicianului Ar.

În sfîrșit, gîndi Kin, a ajuns să creadă în existența meteoriților artificiali. De mii de ori Kin încercase să demonstreze că vasta colecție a muzeului are cel puțin o duzină de meteoriți artificiali pe care se pot distinge semnele unor civilizații necunoscute. Totdeauna i se răspunsese însă: „Jocuri ale imaginației“. Ce joc al imaginației, ce fel de meteorit artificial l-o fi făcut pe academicianul Ar să pună în picioare întreaga populație a planetei? Fantezia lui Kin se aprinse, mai ales atunci cînd află că pe corpul ceresc artificial se află și o ființă de pe altă planetă. Cercetătorul de la Muzeul Meteoriților Extraordinari fu cuprins de un adevărat entuziasm.

Se și vedea alături de această ființă necunoscută, parcurgînd galeriile muzeului și examinînd prețioasele colecții, se și imagina în posesia a numeroase date noi.

— Văd, se auzi din nou vocea academicianului Ar, că vizitatorul nostru este epuizat de extraordinarul său drum prin Cosmos. Aș fi fericit ca el să accepte să petreacă primele sale zile pe Marte în Pavilionul Academicienilor. Acolo, într-un cadru perfect liniștit, se va putea odihni, își va putea reface forțele. Elicopterul meu vă stă la dispoziție...

Apelul academicianului Ar mai răsuna în difuzoare cînd doctorul Ber și maestrul Kin se și aflau la Pavilionul Academicienilor, pentru a-l întîmpina pe misteriosul vizitator.

INREGISTRAREA PE BANDA DE MAGNETOFON A PRIMEI CONFERINȚE ȚINUTE DE ACADEMICIANUL AR

— Dragi colegi, profitînd de somnul profund al vizitatorului nostru, v-am propus să procedăm la un schimb de vederi. Nu am avut încă posibilitatea să informez lumea științifică de pe Marte despre evenimentele acestei zile excepționale, dar unele date suplimentare vi le voi comunica chiar acum. La 3 h 15 ' și 22", razele radiomagnetice ale proiectorului meu au interceptat un meteorit în careul 7 764... După indicațiile masometrului, greutatea corpului ceresc atingea 3,5 tone. Intrînd în cîmpul meu vizual, meteoritul m-a uimit prin strălucirea și prin forma lui stranie, m-a convins că este vorba de un corp ceresc artificial și astfel mi-a venit ideea că în interiorul său s-ar putea găsi ființe vii. Am decis să verific imediat această ipoteză... Pentru motive lesne de înțeles, n-am îndrăznit să trec la deschiderea astronavei chiar pe Marte. De aceea, toate operațiile le-am efectuat în laboratorul 602. Procedînd la deschiderea navei interplanetare, am găsit în cabină pe pilotul-explorator, care de bunăvoie și-a părăsit locul de zbor fără a lua asupra lui nici un instrument ce ar fi putut semăna cu o armă de apărare sau de atac. Totuși, la început, m-am speriat, dar, revenindu-mi, i-am adresat astronautului un salut de bun venit.

Cuvintele mele n-au primit însă nici un răspuns. Fără a mă slăbi din ochi, pilotul mă privea în tăcere, nimic din aspectul său nu lăsa totuși să se bănuiască din partea lui vreo intenție rea. În timp ce-l conduceam, m-am gîndit că a străbătut milioane de kilometri în spațiul cosmic, a învins forțele brutale ale naturii, dar a suferit un șoc. Mi se pare că eu sînt cauza involuntară a acestei catastrofe. Nava spațială și-ar fi urmat liniștit drumul dacă n-aș fi intervenit cu razele ce i-au modificat ruta. Pilotul era liber, era stăpînul Cosmosului. Iată însă că o forță necunoscută lui i-a răpit această

libertate, transformîndu-l într-o jucărie a întîmplării. Nava interplanetară s-a supus rațiunii noastre, forțelor create de noi, a amartizat, dar rațiunea pilotului a suferit un șoc. El nu și-a pierdut posibilitatea de a asculta și de a înțelege; la sunetul vocii, lumina gîndului și a sentimentului se aprinde întotdeauna în ochii lui.

Va trebui să-i creăm un mediu care să nu-i amintească de cabina în care a stat în timpul zborului, pentru a putea uita de împrejurările traumatismului. Timpul și mediul natural, iată singurii noștri aliați în lupta pentru a reda vizitatorului darul comunicării.

BĂȚUL

După cinci zile de la venirea pe Marte a misteriosului vizitator, cei trei savanți s-au întîlnit la bibliotecă. Maestrul Kin profită de ocazie și anunță cu un aer radios și emoționat:

— Plimbîndu-mă ieri cu vizitatorul nostru în parcul Pavilionului Academicienilor, am fost frapat de mișcările sale haotice. Apoi el a dispărut într-un tufiș de unde a revenit ținînd un băț. Kin arătă bățul, apoi continuă:

— Totul a fost atît de neașteptat, încît am rămas mut. Apoi observînd că mă privește fix, cu un aer întrebător, m-am apropiat, spunîndu-i: „Onorabile oaspete, permiteți-mi să privesc descoperirea dumneavoastră." El a pus bățul în fața mea. L-am privit cu atenție, înțelegînd importanța lui pentru noi. Acesta era primul obiect căruia vizitatorul îi dăduse atenție pe planeta noastră, alegîndu-l dintre mii de altele care-l înconjură. Vizitatorul continuă să mă privească cu atenție și făcea chiar un mic efort pentru a recăpăta bățul. Atunci i-am spus: „Frumos băț, sînt fericit că, în sfîrșit, ceva v-a plăcut la noi. Prietenii noștri vor fi bucuroși să vadă frumosul, excepționalul dumneavoastră băț". Atitudinea sa exprima dorința de a-mi dărui bățul. I-am mulțumit din toată inima pentru acest dar.

Doctorul Ber luă bățul și-l examină cu atenție. Cu o voce sigură spuse:

— Nu văd decît o posibilitate. Vizitatorul este capabil să ridice un băț de aproape 300 de grame și să-l transporte pe o distanță de aproximativ 800 de metri. Cu alte cuvinte, să îndeplinească un travaliu egal cu două sute cincizeci kilogrammetri.

— Este tot ceea ce puteți spune în legătură cu bățul? întrebă agitat Kin.

— Totul, răspunse rece doctorul Ber. Faptele nu-mi permit să afirm nimic în plus.

— Ei bine, atunci vă voi spune eu ce gîndesc. Sînt un martor vizual al acestor evenimente. Uitaţi gramele şi kilogramele. Uitaţi toate acestea şi observaţi. Observaţi cu ochii inimii. Cînd am văzut băţul adus de vizitator, am înţeles foarte bine ceea ce el voia să-mi spună. Şi anume : „Am găsit şi-ţi aduc acest dar, care-mi aduce aminte de planeta mea natală. Şi la noi cresc, de asemenea, arbori, şi noi construim locuinţe cu ajutorul lemnului, şi noi avem planşe de desen, rafturi de biblioteci". Iată ce a vrut să-mi spună cu ajutorul băţului. Văd că rîdeţi, dar să ştiţi că rîsul dumneavoastră sceptic nu va înlătura convingerea mea. Voi afla multe lucruri asupra vizitatorului, lucruri care scapă instrumentelor de precizie şi aparatelor. Acest băţ este un semn de încredere, singurul pe care l-a dat deocamdată oaspetele nostru ; este o încercare de comunicare pe care voi vreţi s-o măsuraţi în grame şi centimetri...

INŢELEAGĂ CINE POATE

După cuvintele lui Kin, academicianul Ar nu putu dormi multă vreme. Se tot sucea nerăbdător în pat. Îl neliniştea vizitatorul misterios.

Se sculă, aprinse lumina şi trecu în baie, unde începu să se spele pe dinţi. Cu peria de dinţi în gură încercă să vorbească. Îi venea greu să pronunţe orice cuvînt şi nici el singur nu recunoştea cuvintele pe care le rostea. Efortul îl făcu să transpire. Scoase peria de dinţi din gură şi spuse :

— Dacă ar fi aşa...

Întors în camera lui se aşeză la birou, luă o hîrtie şi un creion, încercînd să scrie ţinînd creionul în gură.

Lumina străluci îndelung în camera academicianului Ar. Cînd se decise în fine să se culce, emoţia îl împiedică să adoarmă. Ar fi vrut să comunice gîndurile sale doctorului Ber şi maestrului Kin, dar nu-i putea trezi în mijlocul nopţii.

...Doctorul Ber însă nu dormea. Procedeele psihologice propuse de Kin i se păreau premature. El considera necesare măcar un minimum de informaţii matematice pentru a putea trage o concluzie.

Luă un pachet de fotografii şi începu să le compare. Le studie înarmat cu o riglă, un compas şi un raportor. Capul vizitatorului nu reprezenta numai cea mai ridicată parte a corpului său, dar şi cea mai avansată. În acest fel, toate celelalte organe erau evident supuse capului. Primatul anteriorului faţă de posterior era absolut evident. În plus, capul constituia a treia parte din înălţimea totală a corpului vizitatorului, în timp ce capul lui Ber era a opta parte din înălţimea corpului său. Aceste date nu erau de neglijat ! Ceea ce

mai apărea evident era mobilitatea urechilor. Apoi dispoziția pe aceeași axă a tuturor centrilor importanți de percepție trebuia să favorizeze o extraordinară concentrare a atenției. Urechile erau partea dominantă a feței vizitatorului, în realitate însă întregul său chip, exceptînd partea frontală și oculară, nu era decît o proeminență nazală. În acest caz, nu ar fi bine să presupunem?... Doctorul Ber nu știa cum să-și formuleze supozițiile. Simțea că deducțiile lui vor avea consecințe... Mirosul... Lumea mirosurilor... După toate probabilitățile, aici se ascundea soluția enigmei.

Doctorul Ber ieși pe balcon, pentru a respira puțin aer curat înainte de culcare. Acum, cînd simțea sub picioare pămîntul solid al primelor date concrete, se gîndea cu indulgență la o posibilă polemică cu Kin. Privi fereastra neagră a prietenului său. Are un cap înfierbîntat, gîndi Ber despre Kin. La ce o fi visînd oare în acest moment?

Dar nici Kin nu putea dormi. Era torturat de cele mai groaznice gînduri. Semăna cu un nebun care, pentru a verifica practic legea atracției universale, s-ar fi aruncat de la fereastra etajului zece. Dar dacă marele savant, care a descoperit această lege, n-ar fi avut alt mijloc de a o verifica, n-ar fi recurs și el la această ultimă soluție?

ECUAȚII CU MAI MULTE NECUNOSCUTE

Profesorul Ir, așezat la biroul său, parcurgea ultimele Buletine ale Academiei. Cu toate că pe ușa biroului său era fixată o placă purtînd titlul „Directorul Edițiilor Academiei Universale și al Bibliotecii Universale", acest titlu sforăitor nu-i dădea nici o bucurie. Continua să creadă că toți fuseseră nedrepți cu el, îndepărtîndu-l pentru trei ani de cercetările de laborator, pentru a-l transfera în administrație. (Eșecul profesorului Ir în cercetarea meteoriților a fost zgomotos. Toți meteoriții săi fuseseră aruncați într-o carieră abandonată de lîngă Marea Assidoliană!). În aceste zile, cînd atenția tuturora era îndreptată spre cosmonautul necunoscut, profesorul Ir simțea profund dizgrația sa. Ar fi dorit să facă parte și el din grupul de cercetători de pe lîngă vizitator.

În noul său post, profesorul nu avea cum să-și dovedească veritabilele sale forțe. Edițiile bibliotecii funcționau ca un mecanism perfect. Singurul lucru pe care-l putea numi o realizare personală era ediția jubiliară a lucrărilor savantului Rig, străvechiul fondator al Academiei. Cel de-al 100-lea mileniu de la publicarea operei fundamentale a lui Rig, „Crize și soluții în cunoaștere", avea loc tocmai în acest an. Se hotărîse publicarea pentru această dată a unei ediții academice a operelor sale. Profesorul Ir își închipuise că această

lucrare va fi foarte simplă, dar în elaborarea comentariilor apărură dificultăți serioase, datorate faptului că Rig a trăit și a lucrat cu două secole înainte de conflictul care a durat patru sute de ani — cearta de tristă amintire a fizicienilor și a liricilor. Pretextul acestor dușmănii fusese invenția alimentelor sintetice. Reprezentantul științelor lirice, maestrul Tik, luînd cuvîntul după o ședință solemnă a Academiei, felicitase pe fizicieni pentru descoperirea care i-a eliberat pe marțieni de tirania naturii. În discursul său, însă, maestrul își permisese cîteva sentimentalisme legate de minunata supă naturală tradițională marțiană. A fost suficient ca fizicienii să-i acuze pe lirici de ingratitudine: „Științele lirice pervertesc rațiunea!" „Jos cu liricii!" Maestrul Tik a trebuit să părăsească tribuna. Pasiuni reținute timp de milenii au ieșit la suprafață, a izbucnit războiul, și liricii au fost total învinși. Fizicienii, matematicienii și chimiștii au triumfat distrugînd tot ce nu avea legătură imediată cu științele lor. Se eliminară „otrăvurile lirice": bibliotecile cu cărți de literatură, muzeele și alte instituții artistice.

În van încearcă liricii să demonstreze că printre cărțile distruse se află prețioase cercetări asupra istoriei și culturii materiale și spirituale de pe Marte; fizicienii au fost neînduratori. Chiar și în propria lor literatură fizică au eliminat orice comparație, orice epitet sau metaforă, care de altfel se găseau foarte rar.

Dominația fizicienilor a durat cîteva milenii. Apoi, în perioada stagnării științelor fizico-chimice, care a precedat epoca meteoritică, interesul s-a îndreptat către științele nonfizice. Se porni atunci studiul amănunțit al antichității, dar, practic, nu mai rămăsese aproape nimic. Dintre cele 56 de miliarde de cărți, păstrate în Biblioteca Academiei, abia dacă au putut fi redescoperite o duzină de cărți vechi, referitoare la științele umaniste.

Unii lirici reușiseră să înșele vigilența fizicienilor, legînd cărți de-ale lor în coperte ale cărților de fizică, dar, din păcate, acestea nu puteau fi înțelese de urmași, deoarece conțineau cuvinte și locuțiuni al căror sens era imposibil de determinat cu ajutorul dicționarelor din perioada fizică. Se creă, la Biblioteca Academiei, un departament special pentru descifrarea liricii vechi, dar lucrările avansau foarte încet și se loveau de nenumărate obstacole.

Lucrările lui Rig erau scrise într-o minunată limbă fiziciană, deși, la o minuțioasă cercetare a textelor, profesorul Ir descoperi o expresie cu totul stranie. Rig scria: „Pentru că am făcut sute de experiențe pot să afirm, așa cum spuneau anticii TID, că încrederea în adevărul științific nu se poate confunda cu credința cîinelui față de stăpînul său".

Profesorul Ir știa că „Tid" era vechiul nume al locuitorilor planetei Marte, nume care mai apoi a fost înlocuit cu acela de „Savant", dar nu știa ce este un „cîine" și nici un dicționar al Bibliotecii Academiei nu dădea un răspuns la această întrebare. Ca orice fizician, profesorul Ir nu putea suferi nici un fel de inexactitate, de aceea decise să întreprindă studii pentru a descoperi secretul acestui straniu cuvînt. Dădu ordin să se facă inspecția și inventarul celor 56 de miliarde de cărți ale bibliotecii, în speranța că se vor descoperi lucrări care ar putea descifra misterul. Examenul a 25 miliarde de cărți, făcut pînă la această dată, nu dăduse nici un rezultat pozitiv.

Cercetările ii aduseră profesorului Ir mari satisfacții morale. Se simțea din nou util.

Ir nu putea trăi fără să caute, să cerceteze.

Astăzi, în cabinetul lui de lucru, profesorul Ir, confortabil așezat într-un fotoliu, citește un manual de matematică și fizică pentru studenții din învățămîntul superior, apărut cu 153 de ani înaintea nașterii lui Rig. De la primele rînduri însă, profesorul remarcă o serie de cuvinte și expresii necunoscute : „Bate fierul cît e cald", „Nu tot ce strălucește este aur", „Nu există fum fără foc". Se gîndi că acestea ar putea fi deducții bazate pe observații fizice. „Nu tot ce strălucește este aur" este un adevăr absolut bazat pe analiza spectrală a metalelor, „Bate fierul cît este cald" rezumă observațiile asupra variațiilor și maleabilității fierului față de temperatură.

Înțelegea unele cuvinte separate, dar nu reușea să stabilească vreo legătură între ele. „Cît de mult s-a schimbat limba noastră și ce nebunie a fost distrugerea dicționarelor".

Profesorul citi mai departe : „Cîinele este cel mai bun prieten al lui Tid". „Ciinii latră, caravana trece". „4 labe + 2 urechi = 1 cîine".

Profesorul privi intrigat pagina următoare, din nou apărură fraze necunoscute. Tot ceea ce putea face era să considere aceste expresii ca pe niște ecuații cu mai multe necunoscute și să încerce să le rezolve.

EXTRASE DIN CARNETELE DE NOTE ALE ACADEMICIANULUI AR

Există adevăruri simple, pe care nu trebuie să le uităm niciodată, dar tocmai pe acestea le uităm cel mai lesne... Vizitatorul nostru este un punct prin care trec o infinitate de linii, o infinitate de ipoteze. Dacă în nava cosmică n-ar fi fost singur, ci ar fi existat mai mulți ca el, deducțiile noastre ar fi fost mult mai clare. Am fi putut stabili o legă-

tură între ei. Colegii mei ca şi mine sînt convinşi că la vizitator nu mîna este organul muncii, ci gura, ansamblul format din maxilare, dinţi şi muşchii gîtului. Stringînd în gură o piatră ori un băţ, locuitorii planetei lui le pot transporta dintr-un loc în altul. Acesta este începutul unei munci care poate avea în cele din urmă forme mult mai complexe şi poate duce la o ştiinţă şi tehnică foarte avansate, aşa cum o dovedeşte nava cosmică cu care a călătorit. Am încercat să scriu, să desenez cu creionul în gură şi am reuşit. Am făcut-o cu preţul unui mare efort, dar cu timpul, exersîndu-mă, aş putea obţine bune rezultate.

Nu caut oare explicaţii cu orice preţ? Nu pot scăpa de gîndul că am săvîrşit o greşeală faţă de vizitator. În primele momente ale întîlnirii noastre, această remuşcare mă chinuia într-atît încît am impresia că sub imperiul ei mi-am format ipoteza unei catastrofe. Vizitatorul a trecut printr-o catastrofă datorită razelor magnetice? Asta rămîne de demonstrat. Dar nu încape nici o îndoială că eu însumi am fost zdruncinat de acest eveniment. Cînd am procedat la deschiderea navei cosmice, imaginaţia mea era aprinsă ; în aceste condiţii am continuat toate raţionamentele mele. Noua mea ipoteză, după care vizitatorul nu vorbeşte, pentru că dispune de alte mijloace de expresie, necunoscute nouă, nu-mi este oare dictată de dorinţa de a înlătura propria mea ipoteză despre un şoc produs din cauza mea? Prima ipoteză e născută din sentimentul greşelii, iar cealaltă din dorinţa de a mă convinge că nu i-am făcut nici un rău. Cum să te detaşezi de tine însuţi în observaţie şi raţionament?

Dacă privim faptele în faţă, constatăm că nu cunoaştem decît un lucru, şi anume că vizitatorul este viu. Ce-ar fi să-i dăm vizitatorului numele: Viu? Da, voi propune ca de aici înainte necunoscutul să poarte un nume: Viu.

RADIOGRAMA LUI BER CĂTRE SOŢIA LUI

Dragă Rib,

Mă pregătesc să susţin o expunere plină de răspunderi. Nu vreau s-o fac fără a-ţi cere consimţămîntul, de aceea am luat hotărîrea să-ţi scriu o radiogramă. Te rog să-mi redai părerea ta despre ideile pe care ţi le expun. Avem obiceiul de a ne înţelege prin jumătăţi de cuvinte, deci îţi voi face o scurtă expunere.

Văzul. Auzul. Mirosul. Dacă împrejurările ne-ar determina să renunţăm la unul dintre aceste simţuri, fiecare dintre noi am renunţa în primul rînd la miros... În general noi dăm prea puţină importanţă mirosului, nici limba noastră nu este prea bogată în expresii legate de acest simţ. Spu-

nem : „drag ca lumina ochilor", dar în nici un caz „drag ca nara dreaptă ori stîngă". Tratăm nasul nostru fără nici un respect. Mulţi dintre noi consideră nasul doar ca un suport pentru ochelari. Mirosul ne aduce servicii reale în viaţa practică şi ştiinţifică, totuşi dacă ar trebui să definim civilizaţia noastră în funcţie de un organ de simţ, am denumi-o civilizaţie vizuală ori, mai precis, audiovizuală, în nici un caz „olfactivă".

Cum se explică acest lucru? Mai întîi prin slaba dezvoltare a simţului nostru olfactiv. Pînă în ultima vreme eram ca toţi ceilalţi convins de contrariu. Nasul nostru simte prezenţa unei miliardimi de gram dintr-o substanţă odorantă la un metru cub de aer. Instrument minunat! Am putea fi mîndri! Dar iată că a apărut Viu şi devine clar că mirosul nostru nu este o balanţă de laborator perfectă. Desigur că aici nu este vorba de amor propriu jignit; extraordinara dezvoltare a mirosului la Viu ne duce la unele concluzii. Viu este un nas. Desigur că simplific lucrurile, dar adevărul trebuie căutat aici. În conştiinţa lui Viu, după presupunerile mele, rolul principal este jucat nu de imaginile vizuale, nici de cele auditive, ci de imaginile olfactive ale unor obiecte.

Îmi permit deci să resping provizoriu teoria catastrofelor, emisă de academicianul Ar. Îl consider pe Viu ca pe un reprezentant normal al unei civilizaţii olfactive. Trebuie să ţinem seamă de faptul că lumea interioară a lui Viu este în strînsă legătură cu mirosul. Punctul de vedere pe care îl susţin este că Viu aude şi vede cu... nasul. Nările sînt cheia enigmei lui Viu. Nu vreau să spun că lucrurile vor fi de aici încolo simple şi că văzul ori auzul n-au nici o importanţă la Viu. Dar poate că ele joacă în viaţa lui rolul pe care îl joacă mirosul în viaţa noastră — adică un rol secundar. Iată, dragă Rib, în linii mari ceea ce mă pregătesc să susţin în faţa Academiei. Aştept răspunsul tău.

Al tău
Ber

SCURT ŞI CUPRINZĂTOR

Dragă Ber,

Am citit cu atenţie scrisoarea ta. Ai analizat perfect nasul lui Viu. Toate construcţiile tale sînt foarte logice, dar aminteşte-ţi, te rog, că o ipoteză, cînd uită că este ipoteză, îl duce pe autorul ei de nas.

Te sărută a ta,
Rib

CĂUTÎND SOLUŢIILE ECUAŢIILOR...

Profesorul Ir adresă o cerere „Secretariatului Departamentului Fragmentelor de Literatură Lirică Veche", prin care cerea lămuriri în legătură cu ecuaţia descoperită: „cîinii latră, caravana trece". Două zile mai tîrziu primi răspuns că „a lătra" poate însemna grija, durerea, exprimate în acelaşi cuvînt. Profesorul ceru explicaţii asupra motivelor care au dus la aceste concluzii. Primi un text liric găsit într-un caiet de calcul integral şi diferenţial din antichitate. Sensul cuvîntului „a lătra" fusese dedus din contextul notei lirice descoperite.

Profesorul Ir studia pentru prima oară un text liric şi era atent ca nu cumva să-i scape ceva.

La liricul antic, nota profesorul Ir, din contopirea celor două cuvinte într-unul singur trebuie să fi apărut o anumită reacţie, care să fi dat naştere unui lucru nou, diferit calitativ de părţile componente. După toate probabilităţile, liricii antici se ocupau tocmai cu căutarea celor mai convenabile proporţii de amestec al cuvintelor pentru a obţine calităţi noi. Această muncă avea, desigur, greutăţi care pentru profesorul Ir rămîneau secrete.

Cîinele, ca şi liricul antic, cunoştea lătratul şi el ştia să contopească într-un singur cuvînt durerea şi grija; de aceea şi el trebuie considerat ca un liric. Această deducţie îi apăru clară profesorului şi deci se hotărî să întocmească o nouă listă de ecuaţii în care cuvîntul cîine să fie înlocuit cu liric; poate în acest fel celelalte necunoscute vor fi mai uşor deduse. Şi iată ce obţinu:

— Liricul este cel mai bun prieten al lui Tid.
— Liricul latră, caravana trece.
— 4 labe + 2 urechi = 1 liric.

Profesorul nu se tulbură, cu tot sensul paradoxal al datelor obţinute. El ştia bine că adevărul trebuie căutat prin înlăturarea contradicţiilor şi că numai o susţinută analiză îl va conduce în cele din urmă, poate, spre descoperirea adevărului.

PRIVINDU-L ÎN OCHI PE VIU

— Mi-au mai rămas doar puţine lucruri de adăugat, spuse doctorul Ber, închizînd un voluminos dosar de desene şi calcule. Voi termina cu ceea ce am început. Se prea poate ca ipoteza mea asupra civilizaţiei olfactive să nu cuprindă întreaga complexitate de fapte şi să fie greşită; poate că ea nu aduce răspunsul cel mai precis, dar susţin că merită a fi studiată.

Academicianul Ar îl întrebă pe maestrul Kin care este părerea lui asupra ipotezei lui Ber. Kin era vizibil emoţionat. Ascultase cu atenţie expunerea, îşi luase şi notiţe, dar acum, cînd putea lua cuvîntul, nu găsea ce să spună şi lansă doar o întrebare: „Sînteţi siguri că ipoteza dumneavoastră ne deschide o cale spre Viu şi nu ne împiedică tocmai comunicarea cu el?".

Asistenţa rămase nedumerită, iar Kin părăsise fără motiv sala de şedinţe.

Acum, în camera de serviciu de pe lîngă locuinţa lui Viu, Kin încearcă să-şi răspundă singur la întrebare. „Care este semnificaţia practică a ipotezei olfactive?"

În cameră se lăsase întunericul. De cealaltă parte a zidului dormea liniştit Viu. Între Kin şi Viu se strecurase înserarea, dar, dacă s-ar aprinde lumina, Viu l-ar vedea pe Kin? Ce reprezintă el pentru Viu — doar un miros, aşa cum spune Ber?

Kin făcuse noi experienţe. Stabilise cu precizie că Viu nu-i aduce băţul la întîmplare; Kin era aproape convins de aceasta. Dar nu cumva băţul era mereu adus înapoi numai pentru că Viu păstra mirosul palmei lui Kin? Imaginea olfactivă răsturnase toate concluziile.

Kin îl simţea pe Viu apropiat, însă acesta putea fi un sentiment înşelător. Va rămîne Viu pentru el doar un „meteorit" însufleţit, la fel de enigmatic şi străin ca şi pietrele din colecţia muzeului?... Privindu-şi colecţiile, Kin se întrebă ce-ar fi figurat pe piatra pe care ar fi putut s-o trimită ei, marţienii, în Univers, ştiind că ea va ajunge pe o planetă locuită? Nu-şi putea închipui forma ori figura capabilă să traducă lumea sentimentelor sale pentru fiinţe pe care nu le-a văzut niciodată. Îi era teamă că acele fiinţe nu-l vor înţelege. Nu are nici un rost să trimiţi un mesaj decît cu speranţa de a fi corect înţeles. Dacă, spre exemplu, ar fi capabil să inventeze ceva care să exprime sentimentele sale şi să le transmită cu fidelitate altora, ce dar frumos ar fi! Ar trebui, în acest caz, să capteze sentimentele, să le conserve şi apoi să le radieze. Din păcate, o astfel de substanţă nu există — ori cel puţin ea nu există pe Marte. Dar există oare pe vreo planetă o materie vie în care să poată fi modelate bucuria şi durerea? Dar dacă Viu este o astfel de materie? Nu în întregime, dar ochii săi... Ochii săi atît de buni, atît de înţelegători... Parcă îndărătul privirii lui Viu mai era cineva. Imaginea olfactivă? Onorabile doctor Ber, nu vrei să vezi dincolo de nasul lui Viu. Nasul lui ţi-a ascuns ochii; nu ştii să-i priveşti...

Kin privise ochii lui Viu ore întregi... Dorea să vadă în ei tot ceea ce Viu văzuse cu ei pe planeta de unde venea. Şi în

acele momente s-a convins de un lucru : ochii lui Viu erau obişnuiţi să privească în ochii unui prieten... Undeva, în adîncul lor, era fixată imaginea acestuia şi ea parcă apărea ori de cîte ori Viu îl vedea pe Kin... Nici un şoc nu tulburase această privire...

Cine a făcut ochii tăi, Viu? Cine este prietenul pe care-l vezi cînd mă priveşti cu atîta încredere? Doar nu am cîştigat încrederea ta în cîteva zile? Nu am făcut nimic pentru tine ca să-ţi merit recunoştinţa. Mă voi strădui, mă voi bate împotriva tuturor ipotezelor care ne-ar putea strica prietenia. Voi demonstra întregii lumi... Demonstraţia lui va stîrni atîtea împotriviri... Kin suspină îndurerat.

Un uşor freamăt se auzi în cameră şi nasul umed al lui Viu se lipi de mîna savantului.

DEZBATEREA PUBLICĂ ASUPRA MIŞCĂRII „VIOILOR"

— Profesore Ir, nu uitaţi că trebuie să luaţi cuvîntul la dezbaterea asupra mişcării „vioilor".

— Am promis eu să intervin?... Trebuie să-ţi spun că n-am nici cea mai mică idee despre această mişcare...

— Asta dovedeşte, o dată în plus, că nu citiţi ziarele...

Într-adevăr, profesorul Ir nu mai citise un ziar de cînd începuse studiul pasionat asupra originii şi semnificaţiei cuvîntului „cîine". Nu putea să facă două lucruri deodată şi orice lectură o trata cu mare seriozitate.

— Ştiţi că sînt foarte ocupat. Trebuie să predau la tipar în cîteva zile al nouălea volum asupra lui Rig şi comentariile nu sînt încă gata.

— Aş putea să cuplez receptorul dumneavoastră cu sala de şedinţe unde are loc dezbaterea asupra mişcării „vioilor". O să vă puneţi astfel la curent cu acest eveniment şi o să puteţi lua şi cuvîntul. Profesore, participarea dumneavoastră este foarte importantă. Nu o să pierdeţi mai mult de douăzeci de minute.

— Bine, dacă insistaţi...

În receptor răsună vocea năprasnică a unui orator. Profesorul închise ochii cu resemnare, suspină şi ascultă :

— ...Mişcarea „vioilor", se auzi în receptor, constituie un fenomen morbid, apărut în rîndurile tinerilor noştri. Ce este un „vioi"? Imitaţia oarbă şi superficială a unor locuitori de pe o planetă necunoscută. Această mişcare dezorientează tineretul nostru. (Voci din sală : „Nu este adevărat! Trebuie demonstrat!") Vă rog să nu ne întrerupeţi. Reprezentanţii „vioilor" vor avea cuvîntul. Unii cred că mişcarea „vioilor" a adoptat doar portul unei căciuli păroase cu urechi lungi, care-i face să semene cu oaspetele Viu. Nu neg că printre

„vioi" sînt mulți tineri excelenți, chiar și studenți care-și ajută colegii, totuși vreau să insist asupra conduitei „vioilor" : își petrec tot timpul liber compunînd cîntece! Funcționarii bibliotecii pot confirma că mulți dintre „vioi" stau ore întregi la secția de literatură veche. Nu-i oare straniu și de neînțeles că apariția lui Viu pe planeta noastră, ca reprezentant al unei lumi științifice ajunsă la un înalt grad de cultură fizică și matematică, a trezit la tinerii „vioi" interesul pentru lirismul antic? Înțelegeți-mă bine. Nu sînt contra lirismului ca atare. Nu încerc să reînviu timpurile vechi, cînd orice manifestare lirică era aspru pedepsită. Am compus și eu, în tinerețe, formuline. Aș putea să vă recit una. (Voci în sală: „Inutil!", „Nu-ți mai pierde vremea".) Sînt convins însă că zborul în Cosmos realizat de Viu și de locuitorii planetei necunoscute este rezultatul unei munci științifice intense și nicidecum rezultatul cîntecului și al rîsului. În buletinul Academiei nici un comunicat nu pomenește de surîsul lui Viu. Cu atît mai puțin trebuie să zîmbim noi, cei de pe Marte. Văd că unii surîd, dar, eu repet: nu avem de ce surîde.

Luă cuvîntul reprezentantul mișcării „vioilor" :

— ...Oratorul precedent și-a terminat expunerea, întrebînd de ce surîdem. Surîdem pentru că sîntem bine dispuși. Sîntem foarte mulțumiți că o ființă vie a apărut pe planeta noastră. Noi îl salutăm pe Viu printr-un surîs. (Strigăte în sală: „Bravo!"). Conferențiarul a spus că nu se poate surîde și gîndi serios în același timp. Nu este adevărat. Savantul salută cu un surîs nașterea unei gîndiri noi! Și poate surîsul cel mai fericit în Univers a strălucit pe fața creatorilor navei cosmice cu care a călătorit Viu atunci cînd au asistat la triumful ideii lor științifice.

Directorul bibliotecilor și editurilor, profesorul Ir, ne-a promis să ia cuvîntul la dezbaterea noastră. Vom asculta și cuvîntul celor mai bătrîni...

Profesorul Ir, emoționat de această stranie dezbatere, își dădu seama cît de departe de problemele noi ale marțienilor fusese în ultima vreme. „Va trebui să merg la dezbatere și să-i văd pe acești «vioi». În privința surîsului, «vioii» au dreptate. Acest punct îl voi susține. Îmi trebuie însă multă delicatețe ca să nu rănesc pe nimeni". Părăsi biroul și se îndreptă spre sala de ședințe. Dar, după cîțiva pași, se opri ca lovit de un trăsnet. În fața lui se afla un afiș al „vioilor". Desenul îl reprezenta pe Viu, și profesorul Ir murmură surprins: 4 labe + 2 urechi. Deschise larg ușa sălii în care se țineau ședințele, intră asemenea unui uragan și luă boneta păroasă a unui „vioi" pe care o aruncă în aer cu un strigăt triumfător: „Viu este un cîine!"

EPILOG (DUPĂ SOSIREA PRIMILOR PĂMÎNTENI PE MARTE)

— *Ciinele v-a ajutat la zborul interplanetar?*

— *Fără discuţie. L-aş putea numi principalul nostru colaborator.*

— *Maestrul Kin era şi el convins de acest lucru. Erau prieteni de nedespărţit. După şase luni de observaţii, academicianul Ar i-a spus lui Kin: „Cu dumneata, Viu se simte cel mai bine, va rămîne la dumneata".*

— *Viu a trăit doisprezece ani. Îl iubeam foarte mult. Era vesel şi bun. Uneori, în special în nopţile cu lună, se aşeza şi lătra lung. Atunci, numai maestrul Kin putea să-l calmeze. Cînd Viu s-a îmbolnăvit, a fost îngrijit de cei mai buni doctori, dar nu a putut fi lecuit. Viu a murit probabil de nostalgie.*

— *Nu, a murit de bătrîneţe.*

— *Am vrut întîi să-i ridicăm un mare monument, care să se vadă de departe, dar ştiţi că el nu era prea înalt şi de aceea maestrul Kin a spus că este mai bine ca statuia să fie de mărimea lui Viu pentru ca peste mii de ani să fie văzut aşa cum l-am văzut şi noi. Maestrul Kin a ales, pentru această statuie, cel mai bun meteorit din colecţia muzeului. Vreţi poate să ştiţi şi ce scrie pe soclul statuii? Sînt cîteva cuvinte pronunţate de o elevă la moartea lui Viu.*

A fost vesel şi trist.
Mesager de pe Venus, ori fiu al Pămîntului,
Era mult mai complex ca atomul
Şi noi nu i-am putut pătrunde toate secretele.
Era încrezător, bun, viu.

Cosmonautul pămîntean se apropie de soclul de granit şi contemplă cu melancolie statuia ciinelui.

În româneşte de ROLA FLORIAN

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

PREŢUL 1 LEU

● MAI 1966

41007